

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ ПРОФЕСІЙНИХ КОМАНД З ТЕХНОЛОГІЯМИ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Михайло Скуратівський

Національний авіаційний університет, Київ

Науковий керівник – Олександр Петренко, канд. психол. наук, доц.

Ключові слова: штучний інтелект (ШІ), гібридні команди, адаптація до співпраці з ШІ

Актуальність дослідження психологічних аспектів взаємодії професійних операторських команд з інтерфейсами людина-машина (Human Machine Interface (HMI)), в яких реалізовані технології штучного інтелекту (ШІ), визначається зростанням впливу ШІ на діяльність людини в багатьох галузях. Створення сучасних інтелектуальних технічних систем та організація взаємодії з ними людей в складі операторських команд вимагає розуміння, як сприймає людина впровадження ШІ та як він впливає на командну ефективність і психологічний комфорт в команді. Це вимагає розгляду таких аспектів взаємодії, як адаптація до нових технологій, рівень довіри до алгоритмів, прояви міжособистісних взаємин в людино-машинному (гібридному) середовищі та розв'язання етичних питань в умовах об'єднання людських та штучних інтелектуальних ресурсів.

Методи ШІ стають все більш комплексними: їхня комплексність, їхня здатність розуміти людей, спілкуватися з людьми їхньою мовою, емпатизувати людям прямо пропорційні їх ефективності у вирішенні людських проблем [1, с. 250]. Однією з важливих ділянок реалізації можливостей штучного інтелекту є запровадження адаптивних інтерфейсів людина-машина, а також систем інтелектуальної підтримки, здатних не тільки зменшити ризики інформаційного перевантаження людини, але й допомогти людині у її евристичній діяльності [2]. Досягнення такого рівня взаємодії між людиною та машиною дозволяє говорити про ситуацію, коли машина сприймається як повноцінний член команди, або навіть постає як симбіотичний партнер людини, єднання з яким розширює її власні розумові можливості [2, с. 119].

У випадках взаємодії людей з інтелектуальними системами, здатними набувати у сприйнятті людей ознак інтелектуального партнера, ми маємо справу з особливими професійними командами, які отримали назву гібридних [3]. В наукових дослідженнях було показано, що успішна робота в високоавтоматизованих інтерфейсах людина-машини (HMI), тобто в «гібридних командах», потребує різних аспектів особистості та установок, ніж робота з людським партнером [3, с. 459-464].

Особливості співпраці професійної команди з використанням інтерфейсів людина-машина на базі технологій ШІ включають в себе такі аспекти, як:

- здатність команди швидко адаптуватися до нових технологій та інновацій на основі розуміння членами команди принципів роботи інтелектуальних алгоритмів та належної довіри до прийнятих рішень, де кожен член команди вносить свій внесок у завдання;
- рівень компетентності команди у роботі з даними, оскільки ШІ насамперед використовується для аналізу великих обсягів інформації;
- використання ШІ для оптимізації рутинних завдань та робочих процесів команди, що може сприяти підвищенню продуктивності та забезпечити більш якісне та обґрунтоване прийняття рішень;
- врахування етичних питань та дотримання стандартів безпеки взаємодії з ШІ, щоб уникнути непередбачених ситуацій;
- розуміння психологічного впливу технологій на членів команди для підтримання позитивного емоційного клімату та ефективного використання ресурсів.

Таким чином, запровадження технологій ШІ в соціотехнічних системах вимагає ґрунтовних інженерно-психологічних досліджень, пов'язаних з функціонуванням гібридних професійних команд та створенням дружніх до людини систем інтелектуальної підтримки. Організація взаємодії інтелектуальних систем та людей вимагає уваги до психологічної готовності команд до використання штучного інтелекту, адаптивності та гнучкості в управлінні змінами, врахування етичних аспектів запровадження ШІ та розуміння впливу інтелектуальних систем на психологічну атмосферу командної роботи. Напрацювання в цьому напрямку дозволять зменшити ризики, пов'язані з людським фактором, допоможуть оптимізувати процес діяльності та прийняття рішень у взаємодії з ШІ, а також підвищити продуктивність командної роботи.

Список використаних джерел:

1. Бордюг О. В. Підвищення професійної спрямованості навчання завдяки використанню електронних систем штучного інтелекту / О. В. Бордюг // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія : Педагогічна. - 2014. - Вип. 20. - С. 250-252.
2. Petrenko O. Man-machine symbiosis in aviation: new risks and capabilities in view of information technology expansion (https://corescholar.libraries.wright.edu/isap_2013/91/).

3. Eschen-Léguedé, S., Knappe, K., Keye, D. (2011). Aspects of personality in highly automated Human-Maschine-Teams – Development of a questionnaire. (<https://www.researchgate.net/publication/225023249>).